

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 219/02-48

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. apríla 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti K. D., bytom B., zastúpenej Mgr. A. M., B. (pôvodne zastúpenej advokátom Mgr. M. B.), vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 87/99 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo K. D. podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 87/99 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava IV p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 87/99 konal bez zbytočných prietáhov.

3. K. D. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 20 000,-- Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava IV povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava IV je povinný uhradiť trovy konania:

a) advokátovi Mgr. M. B., B., vo výške 12 000,-- Sk (slovom dvanásťtisíc slovenských korún),

b) advokátovi Mgr. A. M., B., vo výške 4 400,-- Sk (slovom štyritisíc štyristo slovenských korún)

do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 13. septembra 2002 doručené podanie K. D. (ďalej len „sťažovateľka“), bytom B., ktorým namietala priet'ahy v konaní na ochranu osobnosti vedenom na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 7 C 87/99 (v písomnostiach Okresného súdu Bratislava IV, ako aj samotnej sťažovateľky sa opakovane uvádza nesprávna spisová značka 7 C 87/89).

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky po jej doplnení o zákonom predpísané náležitosti predbežne prerokoval na svojom neverejnom zasadnutí podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom zisťoval, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona. Keďže existenciu takýchto dôvodov (po doplnení sťažnosti) nezistil, v časti namietajúcej porušenie jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodol o jej prijatí na ďalšie konanie a v časti namietajúcej porušenie čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy ju odmietol.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, že pokiaľ ide o skutkový stav veci:

«Dňa 13. 11. 1998 bola žaloba vo veci samej doručená súdu.

Dňa 04. 05. 1999 súd vyzval sťažovateľku na odstránenie väd žaloby.

Dňa 24. 05. 1999 bolo súdu doručené podanie odstraňujúce vady žaloby.

Dňa 03. 08. 1999 súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku.

Dňa 26. 08. 1999 sťažovateľka požiadala súd o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dňa 07. 09. 1999 súd zaslal sťažovateľke tlačivo pre účely oslobodenia od súdnych poplatkov.

Dňa 29. 09. 1999 bolo vyplnené tlačivo pre účely oslobodenia od súdnych poplatkov doručené súdu.

Dňa 14. 10. 1999 súd preložil informatívny výsluch na 14. 12. 1999 a dňa 22. 10. 1999 opätovne na deň 25. 01. 2000. Informatívny výsluch sa uskutočnil dňa 25. 01. 1999 (správne malo byť uvedené 25. 1. 2000).

Dňa 22. 02. 2000 sťažovateľka súdu doložila doklady vyžiadané súdom a súčasne požiadala o ustanovenie právneho zástupcu súdom.

Dňa 09. 03. 2000 súd sťažovateľke zaslal tlačivo pre účely oslobodenia od súdnych poplatkov na doplnenie chýbajúcej náležitosti, ktorý nedostatok však musel byť súdu známy už pri predložení tlačiva.

Dňa 16. 03. 2000 bolo doplnené tlačivo doručené súdu.

Dňa 19. 03. 2001 súd uznesením sp. zn. 7 C 87/99 rozhodol tak, že nepriznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov a zamietol návrh na ustanovenie právneho zástupcu.

Dňa 30. 04. 2001 sťažovateľka napadla uznesenie zo dňa 19. 03. 2001 odvolaním a súčasne namietla zaujatosť zákonného sudcu.

Dňa 07. 06. 2001 bol súdny spis predložený odvolaciemu súdu na rozhodnutie o opravnom prostriedku.

Dňa 26. 06. 2001 Krajský súd v Bratislave uznesením sp. zn. 17 Co 224/01 o podanom odvolaní rozhodol tak, že napadnuté uznesenie v časti výroku o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov zmenil a oslobodenie od súdnych poplatkov priznal a v časti výroku o zamietnutí návrhu na ustanovenie právneho zástupcu napadnuté uznesenie súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

Dňa 28. 03. 2002 sa zákonná sudkyňa vyjadrila k vznesenej námietke zaujatosti a spis bol predložený odvolaciemu súdu na rozhodnutie o tejto námietke. A to je aj posledný úkon súdu, ktorý bol v danej veci vykonaný.

Dňa 19. 07. 2002 Krajský súd v Bratislave o námietke zaujatosti rozhodol tak, že JUDr. A. K. nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci.

Z vyššie uvedeného vyplýva nasledovné:

1. Od podania žaloby trvalo súdu takmer 6 mesiacov, aby sťažovateľku vyzval na odstránenie nedostatkov podania (od 13. 11. 1998 do 04. 05. 1999).

2. Od doručenia podania, ktorým boli odstránené nedostatky žaloby trvalo súdu takmer dva mesiace, aby sťažovateľku vyzval na zaplatenie súdneho poplatku (od 24. 05. 1999 do 03. 08. 1999).

3. V období od 26. 08. 1999 až do 22. 02. 1999 (správne malo byť uvedené 2000) súd síce konal za účelom obstarania podkladu na rozhodnutie o žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, ale jeho konanie bolo liknavé a neefektívne a trvalo takmer 7 mesiacov (od 26. 08. 1999 do 16. 03. 2000).

4. Obdobie od doručenia doplneného tlačiva pre účely oslobodenie od súdnych poplatkov do rozhodnutia o žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov a o návrhu na ustanovenie právneho zástupcu nie je vyplnené žiadnou činnosťou súdu. Súdu trvalo rok, aby rozhodol (od 16. 03. 2000 do 19. 03. 2001).

5. Súdu trvalo od 30. 04. 2001 do 28. 03. 2002, aby predložil súdny spis odvolaciemu súdu na rozhodnutie o námietke zaujatosti. V dôsledku nečinnosti súdu vzhľadom na ustanovenie § 15 ods. 1 O. s. p. teda zákonná sudkyňa vo veci nemohla konať a rozhodovať.

6. Súd od rozhodnutia o námietke zaujatosti nekoná, vo veci nebolo do dnešného dňa vytýčené ani jedno pojednávanie a nebolo rozhodnuté o návrhu na ustanovenie právneho zástupcu.

Vyššie uvedené prieťahy v konaní súdu možno kvalifikovať ako zbytočné, ktoré zakladajú porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR.

Súd tak konal napriek tomu, že dňa 29. 01. 2001 a dňa 30. 04. 2001 sťažovateľka predložila súdu sťažnosti na prieťahy v konaní, pričom podpredsedníčka súdu sťažnosti uznala za opodstatnené postupne listami č. Spr. 2016/2001 zo dňa 28. 03. 2001 a 14. 05. 2001. Ako vyplýva z vyššie uvedeného, prieťahy v konaní pokračovali. ...

Podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti tak, aby sa mohol vyjadriť k všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je čo najskôr odstrániť stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba, ktorá sa domáha rozhodnutia štátneho orgánu. Tento účel možno dosiahnuť len právoplatným rozhodnutím (napr. nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 26/1995). Ústavný súd SR pri posudzovaní rýchlosti súdneho konania z hľadiska čl. 48 ods. 2 Ústavy SR vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu skúma porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov na základe nasledovných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníkov konania a postup súdu (rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98).

a) zložitosť veci:

Vec nie je zložitá. Takýto záver neodôvodňuje skutkový stav veci a ani právna úprava relevantná pre rozhodovanie vo veci (nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 92/97). Súd navyše ešte ani nepristúpil k právnemu riešeniu merita veci, nakoľko sa zaoberal iba procesnou stránkou veci.

b) správanie sa účastníkov konania:

Sťažovateľka síce nepredložila všetky svoje podanie v procesne perfektnnej forme, avšak na výzvy súdu takmer okamžite odstraňovala nedostatky podaní a zo súdom spolupracovala. Bol to naopak súd, kto konal liknavo a neefektívne. Pasívne správanie účastníka, jeho spoľahnutie sa na správnosť postupu súdu nie je okolnosťou, ktorou možno ospravedlniť nečinnosť alebo neprimerane zdĺhavý postup súdu. Okrem toho prietahy v konaní, ktoré možno pripísať správaniu účastníka konania, nevylučujú zodpovednosť štátu za to, že o právach účastníka konania sa rozhoduje dlhšie, než je primerané podľa povahy veci (nález sp. zn. II. ÚS 22/96). V každom prípade sa sťažovateľka na spomalení konania podieľa v zanedbateľnom rozsahu.

c) postup súdu v konaní:

Ako vyplýva z čl. II tohto podania, v konaní sa vyskytlo niekoľko období nečinnosti, ktoré nie sú ospravedlniteľné žiadnymi objektívnymi skutočnosťami.

Pre úplnosť uvádzame, že Ústavný súd SR ako porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR posúdil aj prietahy trvajúce kratší

čas, ako v danom prípade (sp. zn. I. ÚS 44/99 od 18. 05. 1998 do 16. 03. 1999, alebo sp. zn. I. ÚS 21/00 menej ako rok vo veci sp. zn. 12 C 684/96). Rovnako Európsky súd pre ľudské práva posúdil prieťahy v konaní trvajúce 15 mesiacov ako porušenie práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru (rozsudok vo veci Styranovski proti Poľsku z roku 1998).

Podľa čl. 1 ods. 1 prvá veta Ústavy SR je Slovenská republika zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy SR štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Vo veci sp. zn. II. ÚS 48/97 Ústavný súd SR uviedol: „Ústava SR neustanovuje štátnym orgánom právomoci, ktoré by mohli uplatniť spôsobom porušujúcim práva občanov. Keď štátny orgán svojím konaním, alebo opomenutím poruší právo alebo slobodu, ktorú ústava zaručuje občanovi, svoju právomoc neuplatní v súlade s ústavou (...) Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy sa výslovne vzťahuje na štátne orgány. Implikovane sa týka aj právneho postavenia občanov, ktorým zaručuje, že každý občan má právo na to, aby sa všetky štátne orgány voči nemu správali len spôsobom, ktorý im dovoľuje Ústava SR a ďalšie zákony. Následne Ústavný súd SR konštatoval porušenie čl. 2 ods. 2, nakoľko Národná rada SR konala v rozpore s požiadavkou „...konať... spôsobom, ktorý ustanoví zákon“. V tej istej veci Ústavný súd SR uviedol: „Neoddeliteľnou súčasťou princípov právneho štátu zaručeného podľa čl. 1 ústavy je aj princíp právnej istoty. Tento spočíva okrem iného v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že ich budú správne vykladať a aplikovať“.

Vo veci sp. zn. I. ÚS 56/01 Ústavný súd SR uviedol, že právo na súdnu a inú právnu ochranu vychádza aj z princípu právneho štátu, ktorý sa zhmotňuje do série procesných práv, ktoré všetky patria do spoločného základu práva a spravodlivý proces.

Vzhľadom na uvedené, porušením čl. 48 ods. 2 Ústavy SR došlo aj k porušeniu čl. 1 ods. 1 Ústavy SR a čl. 2 ods. 2 Ústavy SR. ...

Sťažovateľka uplatňuje primerané zadosťučinenie vo výške 70.000,- Sk z nasledovných dôvodov:

1. *Od podania žaloby uplynuli už takmer 4 roky a súd sa ešte nevysporiadal ani s procesnými predpokladmi ďalšieho konania veci (nebolo napríklad rozhodnuté o ustanovení právneho zástupcu).*

2. *Vo veci nebolo vytyčené ešte ani jedno pojednávanie.*

3. *Súd koná s prietiahmi napriek tomu, že sťažovateľka niekoľkokrát vyzývala na odstránenie prietahov v konaní. Prietahy v konaní boli súdom dokonca uznané, bolo prisľúbené ich odstránenie, čo však nebolo splnené.*

4. *Ako vyplýva z podaní sťažovateľky, sťažovateľka (oprávnená) stratila dôveru v súdy, psychicky trpí v dôsledku ignorácie zo strany súdnej moci, trpí pocitmi menejcennosti a úzkosti.»*

Na základe uvedeného sťažovateľka požiadala, aby ústavný súd v jej veci rozhodol takto:

„1. Okresný súd Bratislava IV v konaní K. D. c/a MUDr. L. F. vedenom pod sp. zn. 7 C 87/99 porušil právo sťažovateľky, aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, čím porušil aj čl. 1 ods. 1 Ústavy SR a čl. 2 ods. 2 Ústavy SR.

2. Ústavný súd SR priznáva sťažovateľke peňažnú sumu vo výške 70.000,- Sk ako primerané finančné zadosťučinenie za porušenie jej základných práv podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy SR a čl. 2 ods. 2 Ústavy SR.“

Vo svojom písomnom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľky Okresný súd Bratislava IV zo 6. februára 2003 (Spr. 3598/02) uviedol:

„Sťažovateľka – navrhovateľka dňa 13. 11. 1998 podala na Okresný súd Bratislava IV žalobu proti MUDr. L. F. z ktorej nebolo zrejmé čoho sa konkrétne domáha, preto žaloba bola zapísaná do odd. 7 Nc 43/98.

Úkonom zo dňa 4. 5. 1999 bola navrhovateľka vyzvaná na odstránenie väd žaloby. Výzvu súdu navrhovateľka prevzala 15. 5. 1999.

Písomným podaním zo dňa 24. 5. 1999 navrhovateľka reagovala na výzvu súdu, ale opakovane jej podanie bolo nekvalifikované, nerešpektovala poučenie súdu podľa § 79 a 42 ods. 2 O. s. p. Následne navrhovateľkou boli do označeného spisu založené listinné dôkazy.

Úpravou zo dňa 3. 8. 1999 bola právna vec prevedená z odd. 7 Nc do oddelenia 7 C 87/99 a zároveň navrhovateľka bola vyzvaná na zaplatenie súdneho poplatku za návrh v sume 12.000,- Sk a 2.000,- Sk. Výzvu navrhovateľka prevzala dňa 17. 8. 1999.

Písomným podaním zo dňa 26. 8. 1999 navrhovateľka požiadala o oslobodenie od zaplatenia súdneho poplatku. Následne dňa 24. 9. 1999 navrhovateľka prevzala na vyplnenie potvrdenie o osobných a majetkových pomeroch a predvolanie na informatívny výsluch na deň 14. 10. 1999.

Pre práceneschopnosť zákonného sudcu sa informatívny výsluch dňa 14. 10. 1999 nekonal. Nový termín dňa 14. 12. 1999 zobrala navrhovateľka na vedomie, ktorý bol zmenený na deň 25. 1. 2000 z dôvodu účasti sudcu na rezortnom školení.

Na informatívnom výsluchu dňa 25. 1. 2000 bola opätovne navrhovateľka poučená za účelom odstránenia väd návrhu, ktoré na písomnú výzvu súdu neodstránila a zároveň bola poučená o povinnosti predložiť listinné dôkazy.

Dňa 22. 2. 2000 navrhovateľka opakovane založila tie isté listinné dôkazy, resp. také ktoré s predmetom sporu nesúvisia a zároveň žiadala pridelenie obhajcu ex offu.

Úpravou zo dňa 7. 3. 2000 sudca vrátil navrhovateľke tlačivo o osobných a majetkových pomeroch na doplnenie o časť príjmov a na potvrdenie príslušnými úradmi, ktoré doklady boli navrhovateľkou vrátené súdu dňa 16. 3. 2000.

Z dôvodu zmeny rozvrhu práce, pridelenia ďalšej agendy sudkyne a následnej vysokej zaťažnosti došlo k prietahu v konaní, v rozhodnutí o návrhu navrhovateľky na oslobodenie od zaplatenia súdneho poplatku. Uznesenie bolo vypracované dňa 19. 3. 2001, navrhovateľke doručené 17. 4. 2001. Navrhovateľka dňa 30. 4. 2001 podala odvolanie voči uzneseniu pod číslom konania 7 C 87/99-55. Dňa 31. 5. 2001 bol označený spis predložený Krajskému súdu v Bratislave za účelom rozhodnutia o odvolaní.

Označený spis bol dňa 27. 7. 2001 vrátený Krajským súdom v Bratislave s rozhodnutím pod číslom konania 17 Co 224/01-62.

V čase keď označený spis bol na Krajskom súde v Bratislave, navrhovateľka dňa 30. 4. 2001 podala predsedníčke Okresného súdu Bratislava IV sťažnosť v rámci ktorej vzniesla námietku zaujatosti voči zákonnému sudcovi. Vznesená námietka bola založená do spisu a predložená Krajskému súdu v Bratislave na základe úpravy sudcu zo dňa 21. 3. 2002. Krajský súd v Bratislave dňa 16. 9. 2002 vrátil spis Okresnému súdu Bratislava IV

s rozhodnutím zo dňa 19. 7. 2002 č. k. 12 Nc 14/02-70, ktoré uznesenie úpravou zo dňa 26. 9. 2002 bolo doručené navrhovateľke dňa 4. 10. 2002.

S poukazom na vyššie uvedené je možné konštatovať prieťahy v konaní, najmä z príčin objektívnych, ktoré vyplývajú hlavne z nekvalifikovaných nejasných podaní navrhovateľky, ktoré si opakovane vyžadovali množstvo procesných úkonov v rámci prípravy pojednávania. Je nepochybné, že pri dlhodobom vysokom nápade a následnej pracovnej zaťažnosti sudcu pri takomto nekvalifikovanom postupe navrhovateľky je potrebné vzniknuté prieťahy hodnotiť objektívne.

S poukazom na vyššie uvedené, dovoľujem si vážený ústavný súd navrhnúť, aby vo vzťahu k Okresnému súdu Bratislava IV ústavnú sťažnosť navrhovateľky zamietol, pretože v konaní pod sp. zn. 7 C 87/99 nedošlo k zbytočným prieťahom.“

Keďže obaja účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, ústavný súd vo veci sťažnosti sťažovateľky rozhodol bez jeho nariadenia.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so

svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním postupu Okresného súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. 7 C 87/99 ústavný súd zistil tieto skutočnosti a dospel k nasledovným záverom:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd zo sťažnosti sťažovateľky, ako aj zo zadováženého súdneho spisu zistil, že pred Okresným súdom Bratislava IV prebieha konanie na ochranu osobnosti (sp. zn. 7 C 87/99) podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, v ktorom je sťažovateľka navrhovateľkou. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že právna a faktická zložitosť veci prejavujúca sa v dobe (dĺžke) konania a slúžiaca ústavnému súdu ako jedno z kritérií hodnotenia postupu súdu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vzniká v konaniach, v ktorých súdy konajú a rozhodujú vo veciach, o súdnu ochranu ktorých účastníci požiadali (podobne ústavný súd rozhodol vo veci sp. zn. II. ÚS 4/03). V prípade sťažovateľky ale ústavný súd zistil, že od začiatku konania v novembri 1998 až do okamihu rozhodnutia ústavného súdu o jej sťažnosti v apríli 2003 Okresný súd Bratislava IV rozhodoval iba o procesných návrhoch sťažovateľky a vo veci samej doteraz nekonal, v dôsledku čoho použitie kritéria právnej alebo faktickej zložitosti veci neprichádzalo do úvahy.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priesťahov v konaní sp. zn. 7 C 87/99, bolo správanie sťažovateľky ako jeho účastníčky. Hoci ústavný súd konštatuje jej záujem na urýchlennom konaní a rozhodnutí vo veci (o čom svedčia jej sťažnosti orgánu štátnej správy súdov Okresného súdu Bratislava IV z 29. januára 2001 a 26. apríla 2001), súčasne zistil, že doterajšia doba konania pred Okresným súdom Bratislava IV v konaní sp. zn. 7 C 87/99 bola výrazne ovplyvnená sťažovateľkinými po sebe nasledujúcimi procesnými úkonmi (návrhmi), ktoré vyvolávali potrebu, aby o nich súd rozhodoval, čím sa oddiaľovala doba jeho rozhodovania vo veci samej. Z obsahu sťažnosti, ako aj z predloženého súdneho spisu ústavný súd konkrétne

zistil, že v počiatočnej etape konania (november 1998 – október 1999) musel byť návrh sťažovateľky spresňovaný a prostredníctvom informatívneho výsluchu doplňovaný o podklady nevyhnutné na rozhodovanie. V období od 26. augusta 1999 do 30. apríla 2001 sťažovateľka postupne žiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov (26. augusta 1999), 22. februára 2000 žiadala o pridelenie obhajcu ex offio a po rozhodnutí Okresného súdu Bratislava IV z 19. marca 2001, že jej oslobodenie od súdneho poplatku nepriznáva a jej návrh na ustanovenie právneho zástupcu zamietla, 30. apríla 2001 podáva odvolanie proti tomuto uzneseniu, o ktorom rozhodol Krajský súd v Bratislave 26. júna 2001 (17 Co 224/01). Dňa 30. apríla 2001 sťažovateľka podáva námietku zaujatosti voči zákonnej sudkyňi, o ktorej (a po jej vyjadrení) rozhodol 19. júla 2002 Krajský súd v Bratislave (12 Nc 14/02). Nutnosť rozhodovania o týchto procesných návrhoch sťažovateľky oddaľovala dobu na meritórne rozhodovanie Okresného súdu Bratislava IV o ochrane osobnosti a nemôže ísť na jeho ťarchu. Pri hodnotení tohto postupu sťažovateľky ústavný súd vychádzal zo svojej stabilizovanej judikatúry, podľa ktorej: „Využitie možností daných navrhovateľovi Občianskym súdnym poriadkom na uplatňovanie a presadzovanie jeho práva v občianskom súdnom konaní spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, ale nemožno ho kvalifikovať ako postup súdu, dôsledkom ktorého sú zbytočné prietahy.“ (I. ÚS 31/01), resp. „Dĺžku súdneho konania, ktorá je dôsledkom úkonov jeho účastníkov alebo ich nečinnosti, nemožno považovať za dôvod na vyslovenie zbytočných prietahov v súdnom konaní.“ (II. ÚS 41/00). Uvedené však platí v prípade, keď súd aj o procesných návrhoch sťažovateľky konal a rozhodoval bez zbytočných prietahov.

3. Tretím kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prietahom v označenom súdnom konaní, bol postup Okresného súdu Bratislava IV. Napriek skutočnosti, že doterajšia doba konania vo veci sp. zn. 7 C 87/99 bola výrazne poznamenaná procesnými návrhmi sťažovateľky a nutnosťou súdu o nich konať a rozhodnúť, čo oddaľovalo jeho rozhodovanie vo veci ochrany osobnosti, je skutočnosťou, že základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa plne vzťahuje aj na rozhodovanie súdu o procesných návrhoch účastníkov konania. Ústavný súd rozhodol už v roku 1997, že „Správaním sa účastníka konania sa súd môže zbaviť zodpovednosti za prietahy v konaní, len ak v dôsledku správania sa účastníka došlo k spomaleniu postupu v konaní. Prietahy v konaní,

ktoré zapríčinil aj účastník konania, nevyklučujú však a priori zodpovednosť súdneho orgánu, ktorý vo veci koná, ak o právach účastníka konania rozhoduje dlhšie, než je primerané podľa povahy veci...“ (I. ÚS 47/96).

Aj v ďalšej veci ústavný súd rozhodol: „Z čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj z príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku pre všeobecné súdy vyplýva povinnosť postupovať rýchlo a bez zbytočných prieťahov v priebehu celého súdneho konania bez ohľadu na skutočnosť, či výsledkom takéhoto postupu súdu je jeho procesné rozhodnutie alebo rozhodnutie (rozsudok) vo veci samej“ (I. ÚS 11/98). Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd preto zisťoval, či Okresný súd Bratislava IV v doterajšom konaní sp. zn. 7 C 87/99 konal a rozhodoval bez zbytočných prieťahov o procesných návrhoch sťažovateľky, a zistil, že tomu tak nebolo. Obdobie jeho nečinnosti ústavný súd zistil od marca 2000 do marca 2001, keď vo veci súd nekonal vôbec bez existencie zákonnej prekážky jeho ďalšieho postupu, ako aj od apríla 2001 do marca 2002. Ústavný súd takisto zistil, že od 19. júla 2002, keď Krajský súd v Bratislave rozhodol, že zákonná sudkyňa nie je vylúčená z pojednávania a rozhodovania vo veci sp. zn. 7 C 87/99, až do doby rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky Okresný súd Bratislava IV nevykonal žiaden úkon vo veci samej podľa § 79 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku, hoci tomu nebránila žiadna zákonná prekážka.

Z uvedeného ústavný súd uzavrel, že aj keď doterajšia doba konania pred Okresným súdom Bratislava IV bola výrazne ovplyvnená procesnými návrhmi sťažovateľky, uvedený súd o nich nekonal a nerozhodol bez zbytočných prieťahov a aj po rozhodnutiach o všetkých procesných návrhoch sťažovateľky od júla 2002 vo veci samej nevykonal žiaden úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci samej. Z tohto dôvodu ústavný súd rozhodol, že nečinnosť Okresného súdu Bratislava IV ako pri rozhodovaní o procesných návrhoch sťažovateľky, tak aj v konaní vo veci samej treba posúdiť ako zbytočné prieťahy v konaní sp. zn. 7 C 87/99 porušujúce základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal Okresnému súdu Bratislava IV, aby v konaní sp. zn. 7 C 87/99 konal bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde: „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.“ Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľka požadovala priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 70 000,-- Sk, pričom svoju žiadosť odôvodnila tým, že:

„1. Od podania žaloby uplynuli už takmer 4 roky a súd sa ešte nevysporiadal ani s procesnými predpokladmi ďalšieho konania veci (nebolo napríklad rozhodnuté o ustanovení právneho zástupcu).

2. Vo veci nebolo vytýčené ešte ani jedno pojednávanie.

3. Súd koná s prieťahmi napriek tomu, že sťažovateľka niekoľkokrát vyzývala na odstránenie prieťahov v konaní. Prieťahy v konaní boli súdom dokonca uznané, bolo prisľúbené ich odstránenie, čo však nebolo splnené.

4. Ako vyplýva z podaní sťažovateľky, sťažovateľka (oprávnená) stratila dôveru v súdy, psychicky trpí v dôsledku ignorácie zo strany súdnej moci, trpí pocitmi menejcennosti a úzkosti.“

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody. Hoci ústavný súd prikázal Okresnému súdu Bratislava IV, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prieťahov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľky nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci.

Vzhľadom na celkovú dobu konania Okresného súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. 7 C 87/99 a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľky sprevádzanej pocitom neistoty, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti ústavný súd považoval priznanie sumy 20 000,-- Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania, ktoré vznikli ustanovenému právnomu zástupcovi advokátovi Mgr. M. B., ktoré vyčíslil sumou 12 000,-- Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2001, ktorá bola 11 963,-- Sk. Náhrada bola priznaná za tri úkony vykonané v roku 2002 po 3 900,-- Sk a po 100,-- Sk režijný paušál.

Úhrada trov bola priznaná aj Mgr. A. M. (ktorý prevzal právne zastupovanie po ustanovenom právnom zástupcovi Mgr. M. B.) vo výške 4 400,-- Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za

I. polrok 2002, ktorá bola 12 811,-- Sk. Náhrada bola priznaná za jeden úkon vykonaný v roku 2003 v čiastke 4 270,-- Sk a 130,-- Sk režijný paušál.

Trovy konania je Okresný súd Bratislava IV povinný zaplatiť na účty právnych zástupcov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. apríla 2003